

TÜRKİYE’DE YAYINLANAN HAKEMLİ EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yılmaz SARIER*

Özet

Üniversitelerde bilginin üretilmesi ve paylaşılmasında bilimsel hakemli dergiler oldukça önemli bir konuma sahiptir. Araştırmada Türkiye’de 2005-2008 yılları arasında yayınlanan eğitim bilimleri alanındaki bilimsel hakemli dergilerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öncelikle hakemli dergilere ilişkin uluslararası verilerin incelenmesi, daha sonra Türkiye’de yayınlanan dergilerin çeşitli yönleriyle analizinin yapılması hedeflenmektedir.

Araştırma betimsel bir çalışma niteliğindedir. Araştırmada kullanılan veriler, incelenen dergilerin (25 adet) Web sayfalarından elde edilmiştir. Çalışmada dergi seçimindeki ölçütler şunlardır: 2005-2008 yılları arasında yılda en az iki kez ve düzenli yayınlanmak, internet ortamında ulaşılabilir olmak, en az iki hakem tarafından değerlendiriliyor olmak, internet sayfalarında bu araştırma için kullanılacak gerekli verilere yer vermek.

Araştırmada ulaşılan bazı önemli sonuçlar ise şunlardır: Türkiye’de yayınlanan eğitim bilimleri dergilerinin yirmi birinin ULAKBİM, dördünün SSCI, sekizinin EBSCO Host ve dokuzunun ise diğer uluslararası indeksler tarafından indekslendiği görülmektedir. İncelenen 25 derginin 20’sinde ücretsiz tam makale ulaşımı gerçekleştirilmektedir. Makale yazım kurallarına ilişkin olarak dergiler arasında bir uyumun olmadığı gözlenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim dergileri, ULAKBİM, SSCI

Giriş

“Bilim” insanların kendilerini ve çevrelerindeki diğer varlıkları anlamak ve bu varlıkların birbirleri ile ilişki ve etkileşmelerini inceleyip oluşan olayları açıklayabilmek için uyguladıkları yöntem ve etkinlikler ile günümüze kadar elde edip biriktiren yeni kuşaklara aktardıkları bilgilerin tümü olarak tanımlanabilir. Bilimin amacı evrende doğru bilgiyi yanlış bilgidan ayırarak onu sistematik şekilde insan ve insanlık yararını gözeterek değerlendirmektir.

Günümüz koşullarında ülkelerin bilimsel yöntemleri ve bilimsel verilere dayalı yaklaşımları günlük yaşamlarında kullanma veya tercih etme yetenekleri diğer ülkeler içindeki yerlerini ve saygınlıklarını da doğrudan etkilemektedir (Uzbay, 2008, 1). Bir ülkedeki bilimsel bilginin üretiminde öncelikli sorumluluk üniversitelere düşmektedir.

Üniversitelerin yerine getirmekle yükümlü oldukları iki temel görevleri vardır. Bunlardan birincisi ülkenin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmek, ikincisi

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, EYTEPE Doktora Öğrencisi

cisi ise araştırma geliştirme faaliyetlerini yürütmek, desteklemek ve yeni bilgi üretimine katkı sağlamaktır. Ülkelerin bilim politikalarının değerlendirilmesinde araştırmacı sayıları, araştırma ve geliştirmeye ayrılan yatırımlar, bilimsel yayınlar ve bunlara verilen atıflar büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle son yıllarda araştırma süreci ve sonuçlarının paylaşımında bilimsel yayınların önemi gittikçe artmaktadır.

Dünyadaki gelişmeler incelendiğinde özellikle ABD, İngiltere, Almanya, Japonya gibi gelişmiş ülkelerin araştırma geliştirme harcamalarına çok büyük paylar ayırdıkları görülmektedir. Bu durum bilimsel bilginin hızla artması sonucunu doğurmaktadır. İnternet sayesinde de araştırma sonuçlarının yaygınlaşması ve paylaşımında önemli bir yol alınmaktadır. Özellikle gelişen veri tabanları ve web teknolojileri bilginin hızlı, ekonomik ve kullanıcının bulunduğu yerden elde edilebilmesini, dolaşımıyla araştırmaları artırmış ve araştırma sonuçlarının üretimini hızlandırmıştır. Bilimsel bir araştırmanın tamamlanması, ancak üretilen sonuçların, diğer araştırmacılara ve geniş kitlelere bilimsel iletişim araçları ile hızlı ve ekonomik bir biçimde sunulması ve erişimiyle gerçekleşebilmektedir (Boz ve Yıldızeli, 2009, 1).

Bilim insanlarının araştırma sonuçlarını bir an evvel duyurma isteği ve yayın performanslarının akademik yükseltme kıstaslarında önemli bir etmen olarak kabul edilmesi bilimsel yayıncılığa ilgiyi de artırmaktadır. Bu bağlamda nitelikli ve güncel bilgi içermeye özellikleriyle donatılmış hakemli dergiler bilimsel iletişimde en sık başvurulan bilgi kaynaklarından. Bu özellikleri bilimsel dergilerin içerdikleri makalelere çok yönlü ve hızlı bir şekilde erişimi vazgeçilmez kılmaktadır. Dergilerde yayınlanan makalelere erişim indeksler sayesinde gerçekleşmektedir. İndeksi olmayan bir dergide hangi konularda hangi makalelerin yayınlandığını veya yazar adı ve/veya adı bilinen bir makalenin derginin hangi cildinin hangi sayısında yayınlandığını bulmak neredeyse olanaksızdır. Bu durum içeriği ne kadar bilimsel ve ne kadar zengin olursa olsun bir derginin kullanımını ve bilimsel literatüre katkısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bilimsel dergiler her ülkede çeşitli indekslerde taranmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de bu görevi 1996 yılında TÜBİTAK’a bağlı bir merkez olarak kurulan Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) gerçekleştirmektedir (ULAKBİM, 2009).

ULAKBİM Türkiye’deki tüm akademik kurumları birbirine ve küresel araştırma ağlarına bağlayan Ulusal Akademik Ağ alt yapısını işletmekte ve bu ağ üzerinden yeni ağ servisleri sunarak bir yandan ağ için araştırma geliştirme yapmakta, diğer yandan araştırmacıların ağı Ar-Ge yapmak için kullanmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda ULAKBİM beş veri tabanı geliştirmiştir. Bunlardan birisi de ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı’dır.

Sosyal bilimler “İnsanı, toplumu ve ağırlıklı olarak insan-insan, insan-toplum ve insan-eşya ilişkilerinin sistemli bir biçimde incelenmesini amaçlayan, bilimsel yönetime uygun olarak üretilmiş düzenli bilgiler” olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilimler içinde dil bilim, edebiyat, tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, felsefe, antropoloji, iktisat, eğitim bilimleri, siyaset bilimi, yönetim bilimi, hukuk, sosyoloji, ekonomi, şehir ve bölge planlama, demografi, arkeoloji, iletişim, etnoloji vb. bilim dalları yer almaktadır (Can, 2006, 1). Sosyal bilimler arasında yer alan bilim dallarının en önemlilerinden birisi de hiç kuşkusuz eğitim bilimleridir. Eğitim bilimleri toplumsal evre-

ni oluşturan çeşitli eğitimsel dünyalara (kurumsal, bireysel, topluluğa ilişkin) ait yapıları derinlemesine incelemeyi, aynı zamanda bunların değişimini ve yeniden üretimini sağlama eğilimini gösteren mekanizmaları ortaya çıkarmayı ve açıklamayı amaçlayan bir bilim dalıdır.

Türkiye’de önümüzdeki yıllarda eğitim bilimlerinin ve bulgularının önemi küreselleşmenin etkisiyle daha net olarak ortaya çıkacaktır. Bunun sonucunda özellikle öğretmen yetiştirmede eğitim bilimlerinin rolü ve önemi daha da artacaktır. Böylece Eğitim Fakülteleri kritik öneme sahip hâle gelecektir. Bu bağlamda Türkiye’de gelecek 10-20 yıl içinde internet ortamında online olarak yayınlanan eğitim bilimleri dergilerinin sayısında her bir eğitim bilimi dalı için 5-10 arasında bir artış olacaktır. Bu artış sadece nicelik bakımından değil aynı zamanda nitelik bakımından da meydana gelecektir. Gelecek 10-20 yılda internette yayınlanacak online eğitim bilimleri dergilerinden uluslararası indekse girenlerin sayısı da hızla artacaktır (Erdem, 2008, 6). Eğitim dergileri, uluslararası standartlarda yayın yapabilmeleri ve indekslenmeleri için bazı yayın ilkelerini ve politikalarını izlemelidirler.

ULAKBİM, bir derginin “bilimsel dergi” statüsünde kabul görebilmesi için bazı ölçütler belirlemiştir. Dergilerin, “ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı”na kabul edilebilmesi için ilgili kurul tarafından belirlenen ölçütler şunlardır (ULAKBİM, 2009):

1. Dergi, ilan ettiği periyotta düzenli olarak yayınlanmalıdır.
2. Dergi, Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan ISSN numarası almış olmalı, ISSN numarası derginin dış kapağında sağ üst köşede ve iç kapağında yer almalıdır.
3. Dergide ayrıntılı ve bilimsel hakem raporuna dayalı bir değerlendirme sistemi olmalı ve yayın/danışma kurulu bulunmalıdır.
4. Her makale en az 2 hakem tarafından değerlendirilmiş olmalıdır.
5. Derginin hakemli bir dergi olduğu “...hakemli bir dergidir” şeklinde bir ibareyle iç kapakta belirtilmelidir.
6. Hakem ve/veya Yayın Kurulu Değerlendirme Raporları, Sosyal Bilimler Veri Tabanı Oluşturma Kurulu tarafından ilgili yıl içerisinde denetlenmesine olanak verebilecek şekilde saklı tutulmalıdır.
7. Dergide yer alan makaleler Türkçe ve yabancı dilde (İngilizce vd.) “başlık (title)” ve “öz (abstract)” içermelidir.
8. Makalelerde konuyu tanımlayan Türkçe ve yabancı dilde uygun “anahtar kelimeler” bulunmalıdır.
9. Makalelerde kullanılan kaynaklar, makale sonunda “kaynakça” listesi olarak standart bir formatta verilmiş olmalıdır.
10. Dergide makale yazım kuralları belirtilmiş olmalı ve makaleler yazım kurallarına uygun yazılmış olmalıdır.
11. Derginin adı açık bir şekilde yazılmalı, yayın aralığı (periyot) ve yayın tarihlerine ilişkin bilgiler derginin iç kapağında belirtilmelidir.
12. Makalelerde, yazar adları ve çalıştığı kuruluş bilgileri açık ve doğru bir şekilde belirtilmelidir.

13. Derginin yazışma ve iletişim (tel ve e-posta) adresleri, editör, yayın kurulu bilgileri güncel olmalı ve dergide açık bir şekilde belirtilmelidir.

14. Dergide yayın etiğine uyulmalıdır.

Uluslararası hakemli dergiler bilimsel araştırma sonuçlarının ve yeni yaklaşımların uluslararası düzeyde paylaşımına açıldığı ve tartışıldığı bir mesleki ortam olarak düşünülebilir. Bu dergilerin yer aldığı “atf dizinleri” (scientific citation indexes) ise bu profesyonel ortamın saygınlığının ve üst düzey bilimsel niteliğinin belgelendiği birimler olarak kabul görmektedir. Bilimsel atf dizinlerinde yer alan dergilerdeki yayın sayısı ve alınan atf sayısı üniversitelerin uluslararası sıralamadaki yerini belirleyen en önemli ölçüt olarak görülmektedir. Bu nedenle kurumsal performansın ölçülmesine yönelik olarak yaygın bir biçimde kullanılan bu ölçüt akademisyenlerin bireysel performansının belirlenmesinde daha da önem kazanmaktadır (Poyrazlı ve Şahin, 2009, 3).

Bilimsel yayın performansını “uluslararası yayın ve yayınlara yapılan atflar” temelinde ölçen kurumlardan en önemlisi hâlen ABD’nin Philadelphia kentinde faaliyetinde bulunan Bilimsel Enformasyon Enstitüsü (Institute for Scientific Information - ISI)’dır. ISI, 1958 yılında Dr. Eugene Garfield tarafından kurulmuş ve her bilim dalındaki birçok bilimsel dergiyi analitik bir değerlendirmeye tabi tutarak atf indeksleri (citation indexes) oluşturmayı temel misyonu olarak kabul etmiştir (Ak ve Gülmez, 2004, 2).

ISI hazırladığı uluslararası atf indeksi ile ülkelerin bilimsel yayın ve teknolojik gelişme bakımından dünyadaki sıralamasını belirlemektedir. ISI bu indekslerde her yıl ülkelerin uluslararası düzeyde kabul gören hakemli bilimsel dergilerde yer alan makale sayılarını yayınlayarak ülkelerin dünya bilimindeki yerlerinin saptanmasına, dolayısıyla da üniversiteler ile bilimsel kuruluşların yayın sayılarının karşılaştırılmasına ve bilim dalları arasında kıyaslama yapılmasına olanak vermektedir.

ISI’nın atf indekslerine dayanarak oluşturduğu veri tabanında konu, yazar adı, dergi adı ya da adres bilgilerine göre spesifik makaleler aranabilmektedir. Ayrıca bir makaleye kimler tarafından atıfta bulunulduğu ya da makalenin atıfta bulunulduğu diğer makalelere ulaşmak da mümkündür. ISI indeksleme faaliyetlerini şu üç alanda yürütmektedir:

- Fen Bilimleri Atf İndeksi (Science Citation Index-Expanded-SCI-Expanded)
- Sosyal Bilimler Atf İndeksi (Social Sciences Citation Index-SSCI)
- Sanat ve İnsan Bilimleri Atf İndeksi (Art & Humanities Citation Index-A&HCI).

ISI taradığı dergileri her 15 günde bir yenilemekte ve incelenme kapsamına alınma isteği ile her yıl gelen 2000 dergiyi inceleyip yaklaşık yüzde 10-12’sini kabul etmektedir. Dergilerin değerlendirilmesi sırasında niteliksel ve niceliksel birçok faktör göz önünde bulundurulmaktadır. ISI’nın dergileri değerlendirmede kullandığı ölçütler şunlardır (Testa, 2006, 136):

Temel Dergi Standartlarına Uygunluk: Derginin muntazam aralıklarla zamanında yayınlanması, uluslararası editörlük kurallarına uyması (dergi adının ve makale başlıklarının içeriği açıklayıcı olması, makale özeti bulunması, makalede kullanılan

referanslarda bibliyografik bilgilerin eksiksiz olması, yazarların adres bilgilerinin tam olması vb.), hangi dilde yazılmış olursa olsun her makalenin İngilizce başlığı, özeti ve anahtar kelimelerinin bulunması, dergilere gönderilen makalelerdeki metodların doğruluğunun, bulguların orijinalliğinin hakem değerlendirmesinden (peer-review) geçiyor olması.

Editorial İçerik: Yeni bir derginin içeriğinin, konusunun veri tabanını zenginleştirici nitelikte olması.

Uluslararası Çeşitlilik: Editör ve yazarların uluslararası olması, dergiye kabul edilen yazılarda ve dergide çıkan referansların uluslararası çeşitlilik bakımından coğrafi dağılımına önem verilmesi.

Atf Analizleri: Yayınlanmakta olan dergilerin aldıkları atıfların ve etkinlik katsayılarının, yeni yayınlanmaya başlayan dergilerin ise editörlerinin ve yazarlarının daha önce yaptıkları yayınlara ait bilgilerin ve varsa yayınlara yapılmış atıfların incelenmesi.

ISI, her bilimsel dergiye kapsamına alıp taramamaktadır. Dergi seçimi çok sıkı kurallara bağlıdır. Bir derginin seçilmesi sonsuza kadar ISI kapsamında kalacağı anlamına da gelmemektedir. Belirli periyotlarla yapılan incelemeler sonucunda bir dergi temel standartları sağlamıyorsa ISI kapsamından çıkarılabilmektedir. Bir dergide yayınlanan makaleler uluslararası alanda atfı alıyorsa değerlidir; o zaman dergi de değerli hâle gelmektedir. İstatistik analiz sonucunda, atfı durumu belirli bir değerin altında kalan dergilerin ISI kapsamına alınması çok zordur (Asan, 2004, 8).

Ayrıca ISI bir dergi için etki değeri kavramını oldukça önemsemektedir. Bilimsel dergilerin saygınlığını ölçmede kullanılan etki faktörü (impact factor), bir dergide, önceki iki yılda yayınlanan makalelere bir yıl boyunca yapılan atfı sayısının, o derginin önceki iki yılda yayınladığı makale sayısına bölünmesiyle hesaplanır. Etki faktörü dergileri karşılaştırmada, sınıflandırmada, değerlendirmede ve sıralamada kullanılan niceliksel araçların en önemlilerinden birisidir (Asan, 2004, 4).

Eğitim ve psikoloji alanındaki dergilerin büyük bir çoğunluğu makalelerin Amerikan Psikologlar Derneği'nin (APA) sunduğu yazım kurallarına göre yazılmasını şart koşmaktadırlar (Klingner, Scanlon ve Pressley, 2005, 18). APA yazım kurallarını takip eden dergilere gönderilecek aday makalelerin başlık, alt başlık, referans ve tablolarının APA ölçütlerine göre sunulması gerekir.

Bilimsel makaleler, dergilere genellikle iki şekilde gönderilir: e-posta ya da normal posta aracılığıyla. Dergilerde "Yazarlar İçin Yönerge" başlığı altında makalelerin hangi yöntemle gönderileceği belirtilmektedir (Poyrazlı ve Şahin, 2009, 10).

Bir derginin gerek ulusal ve gerekse uluslararası indekslerde taranabilmesi için belirlenen en önemli ölçütler yayınlı sıklığı ve düzenliliği, değerlendirme süreci ve yazım kurallarıdır. Yapılan çalışmada Türkiye'de yayınlanan bilimsel hakemli eğitim dergilerinin bu ölçütlere uygunluğu incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Türkiye'de üniversitelerde bilginin üretilmesi ve paylaşılmasında bilimsel hakemli dergiler oldukça önemli bir konuma sahiptir. Araştırmada Türkiye'de 2005-2008 yılları arasında yayınlanan eğitim bilimleri alanındaki bilimsel hakemli dergile-

rin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öncelikle hakemli dergilere ilişkin uluslararası verilerin incelenmesi, daha sonra dergilerin çeşitli yönleriyle analizinin yapılması hedeflenmiştir.

Yöntem

Araştırma betimsel bir çalışma niteliğindedir. Araştırmada kullanılan veriler ilgili dergilerin Web sayfalarından (Ek 1) elde edilmiştir. Çalışmada aşağıdaki kriterlere uygun olan dergiler (25 adet) seçilmiştir.

- 2005-2008 yılları arasında düzenli olarak yayınlanmak.
- Yılda en az iki kez yayınlanıyor olmak.
- İnternet ortamında ulaşılabilir olmak.
- Gönderilen makaleleri en az iki hakem tarafından değerlendirilmek.
- İnternet sayfalarında bu araştırma için kullanılacak gerekli verilere yer vermek.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma boyunca elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir. Araştırmada öncelikli olarak ISI’ya göre temel bilimsel göstergeler açısından uluslararası veriler incelenmektedir. Ardından Türkiye’deki eğitim dergilerinin değerlendirmesi yapılmaktadır.

1. ISI Temel Göstergelerine Göre Türkiye Adresli Yayın Sayılarının Konu Alanlarına Dağılımı

Tablo 1. ISI Temel Göstergelerine Göre Türkiye Adresli Yayın Sayılarının Konu Alanlarına Dağılımı (1997-2006)

	1997-2001	1998-2002	1999-2003	2000-2004	2001-2005	2002-2006	1997-2006 değişim %
Zirai Bilimler	553	715	967	1319	1715	2144	288
Mikrobiyoloji	127	174	257	328	417	476	275
Bilgisayar Bilimleri	374	420	495	721	974	1334	257
Botanik & Zooloji	1430	1875	2483	2963	3856	4470	213
Psikiyatri/Psikoloji	227	266	345	424	560	674	197
Sosyal Bilimler	286	339	399	489	635	833	191
Çevre Bilimleri/Ekoloji	651	751	964	1157	1459	1719	164
Biyoloji & Biyokimya	959	1196	1482	1801	2167	2431	153
Ekonomi & İşletme	211	250	316	383	455	531	152
Nöroloji & Davranış Bilimleri	504	640	843	983	1161	1266	151
Moleküler Biyoloji & Genetik	268	303	362	441	539	651	143
Mühendislik	2551	2956	3530	4298	5106	6034	137

Kaynak. (Karasözen ve Bayram, 2007, 10).

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’de özellikle fen ve sağlık bilimlerinde daha fazla yayın yapıldığı görülmektedir. En fazla yayın yapılan alanlar mühendislik, botanik/zooloji ve biyoloji/biyokimya’dır. Sosyal bilimlerde ise üretilen yayınların sayısı diğer alanlara göre daha azdır. Ancak 1997-2006 değişim yüzdesinde sosyal bilimlerde önemli bir oranda (% 191) artışın olduğu gözlenmektedir.

Ak ve Gülmez’e göre Türkiye’nin bilimsel yayın sayısı onar yıllık dönemler itibarıyla incelendiğinde ilk on yılda (1980-1989) toplam yayınların % 6.4’ü, ikinci on yılda (1990-1999) % 35.9’u gerçekleştirilmiştir. Son beş yılda ise (2000-2004) toplam yayınların % 57.7’si üretilerek yirmi yılda yapılan yayın sayısına eşdeğer bir yayın artışı sağlanmıştır (Ak ve Gülmez, 2004, 3).

Türkiye’de sosyal bilimler ile fen bilimleri arasında yayın ve atıf sayıları bakımından gözükten performans farklılıklarını inceleyen Denkel vd. (1999, 9-10) farkın temelde iki nedenden kaynaklandığını ortaya koymuştur. İlki anadili İngilizce olmayan ülkelerde sosyal bilimler alanında yapılan İngilizce yayınların sınırlı kalması, diğeri fen ve sosyal bilimler arasındaki yayın sayısı farkının genelde ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile ters orantılı olmasıdır. Bundan başka sosyal bilimlerde kitapların bilimsel araştırmalarda ve bilimin gelişmesinde çok önemli bir yeri olmasına karşın atıf indekslerinde kitaplar taranmamaktadır. Ayrıca sosyal bilim makalelerinin daha uzun ve ileri düzeyde karmaşık bir dil kullanımını gerektirmesi, dergilerin makale kabul oranlarının fen bilimlerinden daha düşük olması, yayınlarının yerel/bölgesel özellik taşıması ile siyasal süreç ve paradigma değişikliklerinden etkilenmesi de bu farklılıkta rol oynamaktadır (Şenses, 2003, 13).

2. ISI Temel Göstergelerine Göre Eğitim Araştırmaları Açısından Ülkelerin Durumları (1981-2007)

Tablo 2. ISI Eğitim Araştırmalarına Göre Ülkelerin Durumları (1981-2007)

	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Etki Değeri
ABD	57.227	313.978	5,49
İsveç	375	2.041	5,44
Kanada	4.509	22.634	5,02
Avustralya	3.588	17.420	4,86
Brezilya	174	584	3,36
İngiltere	9.193	29.646	3,22
Japonya	336	1.015	3,02
Yunanistan	209	568	2,72
Fransa	382	1.018	2,66
Güney Kore	172	437	2,54
İspanya	444	997	2,25
İtalya	252	461	1,83
Almanya	1.974	3.400	1,72
TÜRKİYE	180	184	1,02
Arjantin	35	33	0,94
Polonya	60	44	0,73
İran	27	14	0,52
Rusya	438	163	0,37

Kaynak: Ulakbim, Türkiye Bilimsel Yayın Göstergeleri (1981-2007), Türkiye, Ülkeler ve Gruplar, s. 198

Tablo 2 incelendiğinde 1981-2007 yılları arasında eğitim araştırmalarında en fazla yayın yapan ve yayınlarına atıf yapılan ülkelerin Amerika, İngiltere ve Kanada olduğu gözlenmektedir. Türkiye’nin bu yıllar arasında 180 yayını ve bu yayınlara yapılan 184 atfı bulunmaktadır. Etki değeri açısından ise Amerika, İsveç ve Kanada en önde yer alan ülkelerdir. Türkiye etki değeri açısından incelendiğinde 1,02 değer ile sadece Arjantin, Polonya, İran ve Rusya’nın üzerinde yer alabilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de yayınlanan makalelerin niteliklerinin sorgulanması gerekmektedir.

Atıf indekslerine göre Türkiye’nin uluslararası bilimsel yayın performansını çeşitli dönemler halinde analiz eden çalışmaların (Ak ve Gülmez, 2004; İlhan ve Türker, 1995; Yurtsever vd., 2002) ortaya koyduğu ortak sonuç, Türkiye’nin 1970’lerden günümüze yayın sayısının sürekli arttığı, özellikle 1990’ların ortalarından itibaren bu artışın ivme kazandığı ve böylece ülkenin dünya sıralamasındaki yerinin 50. sıralardan 20. sıralara yükseldiği şeklindedir. Bu durum Türkiye’nin yayın performansının nicelik yönünden son derece pozitif olduğunu göstermektedir. Ancak bu çalışmaların ortaya koyduğu bir diğer gerçek yayınların nitelik açısından geçmişten günümüze negatif bir eğilim ortaya koyduğudur. Bunun anlamı ortalama dergi etki faktörü ve yazarların aldıkları atıf sayısının yıllar itibariyle sürekli bir düşme eğilimi gösterdiği şeklindedir.

3. ISI Temel Göstergelerine Göre Eğitim Araştırmaları Açısından Türk Üniversitelerinin Durumları

Tablo 3. ISI Eğitim Bilimleri Araştırmalarına Göre Türkiye Üniversitelerinin Analizi (1981-2006)

Şehir	Kurum	Yayın Sayısı	Katkı Oranı (%)
Ankara	ODTÜ	53	20,00
Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	20	7,55
İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi	16	6,04
Ankara	Bilkent Üniversitesi	15	5,66
Ankara	Hacettepe Üniversitesi	14	5,28
Ankara	Ankara Üniversitesi	14	5,28
İstanbul	Marmara Üniversitesi	12	4,53
Erzurum	Atatürk Üniversitesi	11	4,15
Ankara	Gazi Üniversitesi	11	4,15
İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi	8	3,02

Tablo 3’te Türk üniversitelerinin eğitim araştırmalarına göre durumları görülmektedir. Özellikle Ankara ve İstanbul üniversitelerinde (ODTÜ, Boğaziçi, Bilkent, Hacettepe, Ankara, Marmara, Gazi) daha çok yayın yapıldığı gözlenmektedir. Bu üniversitelerin katkı oranları toplamı ise yaklaşık % 51’dir. Bu sonucun üniversitelerin öğretim üyeleri sayılarıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Ankara ve İstanbul dışında Eskişehir, Erzurum ve İzmir üniversitelerinde de bilimsel yayın üretildiği gözlenmektedir.

Türkiye’nin sosyal bilimlerdeki yayın performansını SSCI’da dizinlenen dergilerdeki yayınları inceleyerek ortaya koyan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıl-

◆ **Yılmaz Sarier**

mıştır (Gülgöz ve Yedekçioğlu, 2002, 17; Tonta ve İlhan, 1997, 5-6). Bu araştırmalarda Türkiye'nin yayın sayısının sürekli artış gösterdiği, yayınların % 75'inin makalelerden oluştuğu, makalelerin yarısının psikoloji, psikiyatri, işletme, iktisat ve siyaset bilimcileri tarafından üretildiği, yayınların % 95'inin İngilizce ve yarısının tek yazarlı olduğu, dergilerin etki faktörü ve makalelerin aldığı atfı sayısının yıllar itibariyle azaldığı, yayınların yarısından fazlasının Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Bilkent ve Boğaziçi üniversiteleri tarafından üretildiği ve yüksek atf alan yayınların yabancılarla ortak olan makalelerde ortaya çıktığı sonucuna varmışlardır.

4. Dergilerin Dizinlenme Durumlarına İlişkin Analiz

Tablo 4. Dergilerin Dizinlenme Durumlarına İlişkin Analiz

Dergi Adı	Ulukbgn National Index	Societal Science Citation Index (SSCI)	EBSCO Host	Diğer (Uluslararası İndeksler)
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	+	+	+	+
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	+	+	-	+
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)	+	+	-	+
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	-	-	+	+
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	+	+	+
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	+	-	-	-
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	+	-	-	-
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	+	-
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	+	+
İlköğretim Online Elektronik Dergi	+	-	+	+
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	+	-	-	-
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	+	-	-	+
Milli Eğitim Dergisi	+	-	-	-
Çağdaş Eğitim Dergisi	+	-	+	-
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	-	-	-	-
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	-	-	-	-
18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi	-	-	+	+

Tablo 4’te dergilerin ulusal ve uluslararası indekslerde dizinlenme durumları görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de yayınlanan dergilerden yirmi birinin ULAKBİM, dördünün SSCI, sekizinin EBSCO Host ve dokuzunun ise diğer uluslararası indeksler tarafından dizinlendiği görülmektedir. Özellikle SSCI tarafından indekslenen dergi sayısı oldukça yetersizdir. Bu bağlamda özellikle uluslararası yayın yapma hedefi olan dergilerin yayın politikalarını yeniden gözden geçirmeleri önem kazanmaktadır. Uluslararası düzeyde yayın yapan dergilerin sayılarının artması ile Türkiye eğitim bilimlerinde ses getirecek çalışmalara imza atabilecektir.

Arıoğlu ve Girgin (2002, 9) ile Yılmaz (2002, 50) çalışmalarında, SCI ve SSCI’nın bilimsel üretkenliğin ölçülmesinde önemli kaynaklar olduğunu, buna karşın uluslararası yayının bilimsel üretkenlikte tek ölçüt olamayacağını vurguladıktan sonra, bir ülkenin taranan dergi sayısı arttıkça yayın sayısının da arttığını, bu nedenle atf indekslerine makale sokmak kadar Türkiye orijinli daha fazla dergi sokmanın da önemli olduğunu ve bu yönde adımlar atılması gerektiğini belirtmektedirler.

5. Dergilere Makale Gönderme ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Analiz

Tablo 5. Dergilere Makale Gönderme ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Analiz

Dergi Adı	Makale Gönderim Şekli	Değerlendirme Hakem Sayısı
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	e-mail	2
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	Posta	2
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)	e-mail	En az 3
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	Posta	2
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	En az 3
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	Posta	En az 2
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	e-mail	3
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	Posta	En az 2
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Posta	En az 2
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	Posta	2
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	2
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	En az 2
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	2
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	2
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Posta	3
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	2
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	2
İlköğretim Online Elektronik Dergi	e-mail	En az 2
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Posta	En az 2
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	e-mail	En az 2
Millî Eğitim Dergisi	Posta	2
Çağdaş Eğitim Dergisi	posta	2
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	e-mail	En az 2
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	posta	2
18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi	e-mail	En az 2

◆ **Yılmaz Sarier**

Tablo 5 makale gönderim şekli açısından incelendiğinde dergilerin 14'ünün e-mail ile, 11'inin ise posta ile makale kabul ettiği gözlenmektedir. Özellikle elektronik ortamda makale gönderimi araştırmacılara kolaylık sağlamasının yanında zaman tasarrufu ve hızlı iletişim sağlaması açısından da önemlidir. Teknoloji çağında yaşandığı düşünüldüğünde elektronik ortamda makale gönderiminin gerçekleştirilmesinin çok da zor olmadığı söylenebilir. Makalelerin genelde iki ya da üç hakem tarafından değerlendirildiği gözlenmektedir. Bu durum uluslararası ölçütlere de uygundur. Ayrıca incelenen dergi sitelerinden, hakem değerlendirmesi öncesinde editör değerlendirmesinin de yapıldığı anlaşılmaktadır.

6. Dergilerin Yayınlanma Sıklığı, Yayın Dili ve Makalelere Ulaşım Durumuna İlişkin Analiz

Tablo 6. Dergilerin Yayınlanma Sıklığı, Yayın Dili ve Makalelere Ulaşım Durumuna İlişkin Analiz

Dergi Adı	Dergilerin Yıllık Yayınlanma Sıklığı	Yayın Dili	Makalelerin Ulaşılan Kısmı
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	4	İngilizce	Özetine
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	4	Türkçe-İngilizce Türk Lehçeleri	Tamamına
Kuram ve Uygulamada Eğt. Bilimleri Dergisi (KUYEB)	4	Türkçe	Özetine
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	2	Türkçe	Özetine
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	4	Türkçe	Özetine
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	4	Türkçe	Tamamına
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3	Türkçe	Tamamına
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	4	Türkçe, İngilizce, Almanca-Fransızca	Tamamına
Ulakbim'den Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe, İngilizce, Almanca-Fransızca	Tamamına
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Ulakbim'den Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe, İngilizce, Almanca-Fransızca	Tamamına
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe, İngilizce, Almanca-Fransızca	Tamamına
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3	Türkçe-İngilizce	Tamamına
İlköğretim Online Elektronik Dergi	3	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	4	İngilizce	Tamamına
Milli Eğitim Dergisi	4	Türkçe-İngilizce	Tamamına
Çağdaş Eğitim Dergisi	11	Türkçe	Özetine
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	Türkçe	Tamamına

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 2 Türkçe Tamamına 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi 2 Türkçe-İngilizce Tamamına Dergilerin yıllık yayınlanma sıklığı açısından Tablo 5 incelendiğinde bir derginin yılda 11, üç derginin 3, sekiz derginin 4, on üç derginin 2 kez yayınlandığı gözlenmektedir. İndekslerde yılda en az iki kez ve düzenli yayın yapma şartı vardır.

Dergilerin sekizinin sadece Türkçe, on yedisinin ise diğer dillerde de makale kabul ettikleri gözlenmektedir. Özellikle uluslararası indekslere girebilmek için diğer dillerde (özellikle İngilizce) yayın oldukça önemlidir. Ancak yabancı dilde yayın yapılması ile Türkçe ikinci plana da itilmemelidir. Bu bağlamda hem uygulayıcıların hem de araştırmacıların yararlanması için mutlaka Türkçe yayınlar da yapılmalıdır.

İncelenen 25 derginin 20’sinde ücretsiz tam makale ulaşımı gerçekleştirilmektedir. Kalan beş dergide sadece makalelerin özetine ulaşılabilmektedir. Bu dergilerin dördünün tam makalelerine belirli bir ücret ödeyerek ulaşılabilmektedir. Makalelerin tamamına araştırmacıların ücretsiz ulaşımı da önemlidir. Bu bağlamda 2006 yılından itibaren YÖK de yazarları tarafından izin verilen yüksek lisans ve doktora tezlerinin tamamına elektronik ortamda ulaşımı sağlamıştır.

7. Dergilerde Yayınlanan Makale Sayısına İlişkin Değerlendirme

Tablo 7. Dergilerde Yayınlanan Makale Sayısına İlişkin Analiz

Dergi Adı	Yayınlanan Makale Sayısı				
	2005	2006	2007	2008	Toplam
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	80	81	61	43	284
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	41	47	42	41	171
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)	19	28	41	31	119
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	16	7	5	13	41
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	55	54	53	63	215
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	25	23	24	24	96
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	19	20	27	31	97
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	28	28	28	31	115
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	*	66	65	59	191
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	23	38	28	37	126
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	18	21	20	26	85
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	25	22	22	27	96
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	*	*	9	10	19
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	*	28	31	18	77
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	19	16	14	16	65
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	41	24	29	13	107
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	17	16	18	25	76
İlköğretim Online Elektronik Dergi	13	16	37	58	124
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	15	16	23	11	65
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	38	58	58	57	213
Millî Eğitim Dergisi	81	96	79	94	350
Çağdaş Eğitim Dergisi	51	47	63	63	224
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	10	12	10	19	51
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	7	15	29	33	84
18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi	4	7	16	17	44

* İnternet sitesinden ulaşılamamaktadır.

Yıllara göre dergilerde yayınlanan makale sayısına ilişkin bu tablo incelendiğinde son yıllarda önemli bir artışın olduğu gözlenmektedir. 2005 yılında incelenen dergilerde toplam 640, 2008’de ise 860 makale yayınlanmıştır. Bu yıllar arasında makale sayısında yaklaşık % 34 bir artışın olduğu söylenebilir. Bu bağlamda niceliksel artışın yanında nitelik açısından da gelişmenin olabildiği oldukça önemlidir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda bu durumun gerçekleşmediği belirtilmektedir (Ak ve Gülmez, 2004, 4; Şenses, 2003, 16)

8. Makale Yazım Kurallarına İlişkin Değerlendirme

Tablo 8. Makale Yazım Kurallarına İlişkin Analiz

Dergi Adı	Kenar Boşlukları (cm)	Yazım Puntosu	Makalede kullanılacak en fazla kelime (veya sayfa) sayısı	Geniş Özet İsteme Durumu	Alıntı ve Kaynakçada APA stili kullanımı	Anahtar Kelime Sayısı
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	Her yöne 2,5	12	6000 kelime	Evet	Evet	4-6
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	Her yöne 2,5	12	10000 kelime	Hayır	Hayır	3-8
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)	Her yöne 2,5	10	*	Evet	Evet	3-5
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	Her yöne 3	12	20 sayfa	Evet	Evet	3-5
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Üst ve sağ 2, Alt ve sol 1,5	11	6000 kelime	Evet	Evet	En az 3
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	Her yöne 2,5	12	10000 kelime	Evet	Evet	En fazla 3
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	11	*	Evet	Evet	3-6
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	Her yöne 2,5	10	20 sayfa	Evet	Evet	3-10
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Üst 2,5-sağ 4,5 Alt 8,5-sol 4	10	15 sayfa	Evet	Hayır	*
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	10	15 sayfa	Evet	Evet	3-5
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	11	5500 kelime	Evet	Evet	3-5
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	12	*	Evet	Evet	*
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	12	6000 kelime	Hayır	Evet	3-5
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	10	8000 kelime	Evet	Evet	En az 3
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 3	10,5	15 sayfa	Hayır	Evet	3-10
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Üst 4,5, Alt 4,5 Sağ 3, sol 4,5	10	*	Hayır	Hayır	En çok 5
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Üst ve alt 3, Sağ ve sol 2,5	12	6000 kelime	Evet	Evet	3-5

İlköğretim Online Elektronik Dergi	Alt ve üst 2,5 Sağ ve sol 3,5	11	*	Evet	Evet	3-5
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 2,5	12	15 sayfa	Hayır	Evet	*
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	Alt ve üst 3,5 Sağ ve sol 2,5	12	15 sayfa	Evet	Evet	En çok 7
Milli Eğitim Dergisi	Her yöne 3	12	6000 kelime	Hayır	Evet	3-8
Çağdaş Eğitim Dergisi	Her yöne 3	11	10 sayfa	Hayır	Evet	3-8
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 3	12	20 sayfa	Hayır	Evet	3-5
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	Her yöne 3	11	5000 kelime	Hayır	Evet	3-5
18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi	Alt ve üst 3,5 Sağ 3 - sol 3,5	13	5000 kelime	Evet	Evet	En çok 5

* İnternet sitesinde belirtilmemiştir.

Tablo 8 incelendiğinde makale yazım kurallarına ilişkin bir karmaşanın olduğu gözlenmektedir. Alıntı ve kaynak gösteriminde APA sitilinin büyük oranda benimsendiği görülmektedir. Kenar boşlukları açısından ise genel kabul her yöne 2,5 veya 3 cm şeklindedir. Yazım puntosu açısından ise 10 ile 13 arasında değişiklikler gözlenmektedir. Makalede kullanılacak en fazla kelime sayısı 5000 ile 10000 arasında değişmektedir. Bazı dergiler ise bu sınırı sayfa olarak (10-20) belirlemişlerdir. Birkaç dergi ise bir sınır vermemiştir. 14 dergi makalelerde geniş İngilizce özet istemektedir. Dergilerin tümünde Türkçe ve İngilizce özet istenmektedir. Anahtar kelime sayısı açısından ise dergiler 3 ile 10 arasında sınır koymaktadırlar.

Makale yazım kurallarına ilişkin olarak dergiler arasında bir uyumun olmadığı görülmektedir. Bu durum özellikle araştırmacılar için önemli bir zorluk oluşturmaktadır. Kenar boşlukları, makale yazım puntosu, makalede kullanılacak sözcük sayısı, anahtar kelimeler ve geniş özet isteme durumları her bir dergi için farklılaşmaktadır. Bu farklılıkların en aza indirilmesi zaman ve emek tasarrufu sağlanmasından oldukça önemlidir.

Sonuçlar

Türkiye’de uluslararası indekslerde özellikle fen ve sağlık bilimlerindeki yayınların daha çok tarandığı görülmektedir. 1997-2006 uluslararası bilimsel yayınlar açısından değişim yüzdesinde ise sosyal bilimlerde önemli oranda (% 191) bir artışın olduğu gözlenmektedir.

1981-2007 yılları arasında eğitim araştırmalarında en fazla yayın yapan ve yayınlarına atıf yapılan ülkelerin Amerika, İngiltere ve Kanada olduğu gözlenmektedir. Türkiye’nin bu yıllar arasında 180 yayını ve bu yayınlara yapılan 184 atfı bulunmaktadır. Türkiye etki değeri açısından incelendiğinde ise 1,02 değer ile sadece Arjantin, Polonya, İran ve Rusya’nın üzerinde yer alabilmiştir.

Özellikle Ankara ve İstanbul üniversitelerinde (ODTÜ, Boğaziçi, Bilkent, Hacettepe, Ankara, Marmara, Gazi) uluslararası indekslere giren daha fazla yayın yapıldığı gözlenmektedir. Bu üniversitelerin katkı oranları toplamı ise % 51 civarındadır.

Türkiye’de yayınlanan eğitim dergilerinden 21’inin ULAKBİM, 4’ünün SSCI, 8’inin EBSCO Host ve 9’unun ise diğer uluslararası indeksler tarafından indekslendiği görülmektedir. Dört derginin ULAKBİM tarafından indekslenmediği tespit edilmiştir. Özellikle SSCI tarafından indekslenen dergi sayısı oldukça yetersizdir.

Dergilerin 14'ünün e-mail ile 11'inin posta ile makale kabul ettiği gözlenmektedir. Makalelerin iki ya da üç hakem tarafından değerlendirildiği görülmektedir. Bu durum uluslararası ölçütlere uygundur. Ayrıca incelenen dergi sitelerinden, hakem değerlendirmesi öncesinde editör değerlendirmesinin de yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bir derginin yılda on bir, üç derginin üç, sekiz derginin dört, on üç derginin iki kez yayınlandığı gözlenmektedir. 2005 yılında incelenen dergilerde toplam 640, 2008'de ise 860 makale yayınlanmıştır. Bu yıllar arasında makale sayısında yaklaşık % 34'lük bir artışın olduğu söylenebilir. Bu bağlamda niceliksel artışın yanında, nitelik bakımından da gelişmenin olabilmesi oldukça önemlidir.

İncelenen 25 derginin 20'sinde ücretsiz tam makale ulaşımı gerçekleştirilmektedir. Kalan beş dergide sadece makalelerin özetine ulaşılabilmektedir. İncelenen dergilerin yedisinin sadece Türkçe, on sekizinin ise diğer dillerde de makale kabul ettikleri gözlenmektedir. Özellikle uluslararası indekslere girebilmek için diğer dillerde (özellikle İngilizce) yayın yapmak oldukça önemlidir.

Alıntı ve kaynak gösteriminde APA sitilinin birkaç dergi haricinde benimsendiği görülmektedir. Yazım puntosu açısından ise 10 ile 13 arasında değişiklikler gözlenmektedir. Makalede kullanılacak en fazla kelime sayısı 5000 ile 10000 arasında değişmektedir. Bazı dergiler ise bu sınırı sayfa (10-20) olarak belirlemişlerdir. Dergilerin tümünde Türkçe ve İngilizce özet istenmektedir. Anahtar kelime sayısı açısından ise dergiler 3 ile 10 arasında sınır koymaktadırlar.

Türkiye'de yayınlanan Eğitim Bilimleri dergileri üzerinde yapılan bu araştırmada dergilerin standart yapılar izlemediği gözlemlenmiştir. Bu yapı gerek derginin gerekse yayınların izlenmesinde güçlük yaratmaktadır. Makale yazım kurallarına ilişkin olarak dergiler arasında bir uyumun olmadığı görülmektedir. Bu durumda özellikle araştırmacılar için bir zorluk oluşturmaktadır.

Öneriler

1. Eğitim Bilimler dergilerinin indekslenmesi (özellikle uluslararası alanda indekslenmesi) yönündeki çabalar hız kazanmalıdır. Bu bağlamda uluslararası standartlar incelenmeli, gerekli düzenlemeler yapılmalı ve etkin politikalar üretilmelidir.
2. Bilim politikası en kısa zamanda yeniden düzenlenmeli, buna uygun Yükseköğretim yasası ve bilimsel araştırma alt yapısı yeniden şekillendirilmelidir.
3. Yabancı dilde yayınların yanında Türkçe yayınlar da akademik anlamda desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.
4. Dergi yayıncılığı ve editörlük konularında ilgililere, uzmanlarca etkin eğitim seminerleri verilmelidir.
5. Her eğitim dergisinin sürekli güncellenen, online makale takip sistemi bulunan ve araştırmacıların dergiyeye ilişkin bütün ihtiyaçlarına ve isteklerine (yazım kuralları, arşiv, değerlendirme süreci vb.) cevap verebilecek nitelikte bir web sayfası olmalıdır.
6. Ulusal dergilerin nicelik ve nitelik açısından daha kaliteli bir yapıya ulaşması için ilgili kişi ve gruplarla ortak çalışmalar yapılmalıdır. Bilimsel yayıncılığın ilkeleri ilgili tüm paydaşların katılımı ile belirlenip yayınların güçlenerek geliştirilmesine destek olunmalıdır.
7. Akademik yükseltme ölçütleri yeniden belirlenmelidir. Akademisyenlerin başarı ölçütleri arasında uluslararası düzeyde kabul gören yayın sayısı kadar ulusal yayınlar da artırılmalı ve desteklenmelidir.
8. Araştırmacıların daha fazla makale üretebilmesi için mutlaka mevcut ders yükleri azaltılmalı ve araştırmacılar maddi açıdan desteklenmelidir.

Kaynakça

- AK, M. Z. ve GÜLMEZ, A. (2004). “Atıf İndekslerine Göre Türkiye’nin Bilimsel Yayın Performansının Analizi:1980-2003”, **3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- ARIOĞLU, E. ve GİRĞİN, C. (2002). 1974-2001 “Döneminde Ülkemizdeki Bilimsel Yayın Performansının Kısa Değerlendirilmesi”, **Bilim ve Ütopya Dergisi**, 95, 62-66.
- ASAN, Ahmet (2004). “ISI’nin Kullandığı İndeksler: SCI -Expanded, SSCI ve AHCI: Tarihsel Gelişim, Bugünkü Durum ve Etki Faktörü (IF)”, **Orlab On-Line Mikrobiyoloji Dergisi**, Cilt: 02 Sayı: 05.
- BOZ M. ve YILDIZELİ, A. (2008). “Bilimsel İletişimde Kütüphaneler ve Bilgi Merkezlerinin Rolü”, **Akademik Bilişim 2008**, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale
- CAN, Sevim (2006). “Türkiye’de Sosyal Bilimler Üzerine Düşünmek”, **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, Mayıs 2006, S. 75.
- DENKEL, A., KAÇITÇIBAŞI, Ç. ve PAK, N. K (1999) **Türkiye’de Sosyal Bilimlerin Uluslararası Yayın Performansı**, TÜBA Yayınları, Ankara.
- GÜLGÖZ, S., YEDEKÇİOĞLU, Ö. A. ve YURTSEVER, E. (2002). “Turkey’s Output in Social Science Publications: 1970-1999”, **Scientometrics**, 55, 103-121.
- ERDEM, Ali Rıza (2008). “Küreselleşme Bağlamında Türkiye’de Eğitim Bilimlerinin Bugünü ve Geleceği”, **Üniversite ve Toplum Dergisi**, Aralık 2008, C. 8. S. 4.
<http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/uvvt/sbvt/kriter.uhtml>, “Dergi Değerlendirme Kriterleri”, Ulakbim, Ulaşım: 15.06.2009.
- http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/yayin/tbyg_1981_2007/index.uhtml. “Türkiye Bilimsel Yayın Göstergeleri (1981-2007), Türkiye, Ülkeler ve Gruplar”, Ulakbim, Ulaşım: 15.06.2009
- <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/uvvt/tip/sempozyum6/uzbay.pdf>, “Çağdaş Uygarlığa Ulaşmada Bilim Politikalarının Yeri ve Önemi”, UZBAY, İ. Tayfun, Ulaşım: 15.06.2009
- İLHAN, M. ve TÜRKER, K. (1995). “Türkiye’nin Bilimsel Yayında Dünyadaki Yeri”, **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, 422, 8-10.
- KARASÖZEN, B. ve BAYRAM, Ö. (2007). **1997-2006 Türkiye Bilim Göstergeleri Analizi, Aralık 2007**, Yükseköğretim Kurulu Yayınları, Ankara.
- KLINGNER, J. K., SCANLON, D. ve PRESSLEY, M. (2005). “How to Publish in Scholarly Journals”, **Educational Researcher**, 34, 14-20.
- POYRAZLI, Ş. ve ŞAHİN, A.E. (2009) “Uluslararası Dergiler için İngilizce Makale Yazma ve Yayınlama Sürecine İlişkin Temel Öneriler”, **Eğitim ve Bilim**, C. 34, S. 151.
- ŞENSES, Fikret (2003). “Difficulties And Trade-Offs In Performance Evaluation In Social Sciences: A Turkish Perspective”, **In Economic Research Center (ERC) Working Papers**, 2005, February 15, 1-17
- TESTA, James, (2006). “The Thomson Scientific Journal Selection Process.”, **International Microbiologist**, 9, 135-138
- TONTA, Y., ve İLHAN, M. (1997). “Sosyal Bilimlerde Türkiye’nin Dünyadaki Yeri”, **Türk Psikoloji Dergisi**, 1997, 12, 67-74.
- YILMAZ , Bülent (2002). “Konu, ülke orijini ve dil dağılımı açısından atıf dizinleri (SCI ve SSCI)”, **Bilim ve Ütopya Dergisi**, 94, 47-51.
- YURTSEVER, E., GÜLGÖZ, S., YEDEKÇİOĞLU, Ö. A. ve TONTA, M. (2002). **Sağlık Bilimleri, Mühendislik ve Temel Bilimlerde Türkiye’nin Uluslararası Atıf Dizindeki Yeri: 1973-1999**, TÜBA Yayınları, Ankara.

◆ **Yılmaz Sarier**

Ek: Araştırmada İncelenen Eğitim Dergileri ve İnternet Adresleri

Dergi Adı	İnternet Adresi
Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)	http://www.ejer.com.tr/index.php
Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (BİLİG)	www.yesevi.edu.tr/bilig
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)	http://www.edam.com.tr/kuyeb/tr/default.asp
Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi	http://www.ebuline.com/turkce/index.aspx
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi	http://www.pegem.net/akademi/sondergi.aspx?id=2
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/ebfindex.htm
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	http://www.tebd.gazi.edu.tr/
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://www.kefdergi.com/
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	http://kefad.ahievran.edu.tr/
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://www20.uludag.edu.tr/~ef_dergi/
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://efdergisi.omu.edu.tr/
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://efd.mehmetakif.edu.tr/
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://efd.mersin.edu.tr/
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/
İlköğretim Online Elektronik Dergi	http://www.ilkogretim-online.org.tr/
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	www.erzincan.edu.tr/birimler/egitim/userfiles/efdergi/index.htm
Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)	http://tojde.anadolu.edu.tr/index.htm
Milli Eğitim Dergisi	http://yayin.meb.gov.tr/milliegitim-arsiv.html
Çağdaş Eğitim Dergisi	http://www.cagdasegitim.org/v1/index.php/anasayfa
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	http://efdergi.yyu.edu.tr/
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	http://www.dicle.edu.tr/suryayin/zgegitimder/
18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi	http://eku.comu.edu.tr/

EVALUATION OF PEER-REVIEWED EDUCATIONAL SCIENCE JOURNALS PUBLISHED IN TURKEY

Yılmaz SARIER*

Abstract

In the production and share of knowledge in universities, peer-reviewed journals have a very important position. In this study, evaluation of peer-reviewed educational science journals published between the years 2005-2008 in Turkey is aimed. In this context, first giving an international perspective, then doing the analysis of journals from various aspects is aimed.

This research is a descriptive study. The data used in the study were obtained from the Web sites of the reviewed journals (25 units). The journal selection criteria in the study are as follows: Between the years 2005-2008, at least two times in a year and regular publication; to be accessible through Internet; to be reviewed by at least two referees; having the necessary data to be used in this study in the web site.

Some important results achieved in the study are as follows: twenty-one of the magazines published in Turkey are indexed by ULAKBİM, four of them by SSCI, eight of them by EBSCO Host and nine of them by the other international indexes. 20 journals out of 25 analyzed provide free access to full articles. It has been observed that there is no harmony in writing articles in magazines with regard to the article writing standards.

Key Words: Educational journals, ULAKBİM, SSCI

* Eskişehir Osmangazi University, Institute of Social Sciences, EYTEPE Doctorate Student.